

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Markovej a členiek senátu JUDr. Júlie Horskej a JUDr. Dariny Ličkovej v právnej veci žalobcu: **S.**, **Š.B.**, IČO: X., zastúpeného advokátom JUDr. B.N.H.B. proti žalovanému: **K., s.r.o., H.B.**, IČO: X. (pôvodne S., š.p., B.Š.), zastúpeného advokátom JUDr. P.M.B., **o zaplatenie 520 000 Sk s prísl.**, vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod spisovou značkou 20Cb 579/95, na dovolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. marca 2008, č. k. 43 Cob 378/07-450, takto

r o z h o d o l:

Dovolanie žalovaného sa **z a m i e t a.**

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi na účet právneho zástupcu 347,98 Eur náhrady trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e:

Žalobca podaním doručeným okresnému súdu 4. mája 1994 uplatnil proti právnenému predchodcovi žalovaného S., š.p. B. právo na zaplatenie 520 000 Sk z titulu penále za

omeškanie podľa § 295 Hospodárskeho zákonníka so plnením peňažného záväzku za mesiace november 1993 a december 1993. Súčasne sa domáhal zaplata úroku z omeškania vo výške 19% ročne z dlžnej istiny od 1. novembra 1993 až do zaplata.

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 13. septembra 2007, č. k. 20Cb 579/95-414 konanie v časti o zaplata 152 420 Sk s 19%-ným úrokom z omeškania z istiny 520 000 Sk od 1. januára 1994 až do zaplata zastavil podľa § 96 ods. 1 a ods. 3 O.s.p. a vo zvyšku žalobu zamietol. Súčasne uložil žalobcovi povinnosť zaplatať žalovanému 39 913 Sk náhradu trov konania.

Podľa odôvodnenia rozhodnutia právny vzťah medzi účastníkmi konania vznikol podľa § 269 a nasl. Hospodárskeho zákonníka uzavretím hospodárskej zmluvy o dodávke stavebných prác, a to časti stavby 75 bytových jednotiek Š.B. dňa 21. decembra 1990. Zmluva bolo zmenená deviatimi dodatkami. V konaní bolo nesporné, že dodatok č. 10 nebol uzavretý. Tým zostal nezmenený termín ukončenia stavby - máj 1993. Zo súvisiacich rozhodnutí Najvyššieho súdu SR je zrejmé, že tento súd ustálil výšku ceny diela na 36 758 000 Sk, z ktorej bol žalobca oprávnený účtovať penále v prípade omeškania dodávateľa stavby.

Pri rozhodovaní sa súd zaoberal námietkami žalovaného, že omeškanie stavebných prác bolo z dôvodu príčin vzniknutých na strane objednávateľa, žalobcu. Všetky zmeny žalovaný vymenoval v zozname zmien vypísaných zo stavebného denníka (č. l. 154-158), ako i v chronologickom zozname všetkých uplatňovaných zmien zo strany žalobcu na predmet stavby od jej uzavretia až po ukončenie zmluvného vzťahu. Dal do pozornosti zmeny v projektovej dokumentácii, ktoré následne vyvolali aj zmenu pôvodného stavebného povolenia z roku 1990, ďalej zmenu kúrenia z centrálnych kotolní na bytové zdroje tepla na zemný plyn a namiesto zrušených kotolní v podkroví doprojektovať byty, čím sa zvýšil počet bytových jednotiek na 90. Už pri tejto zmene žalovaný požadoval zmeniť termín dokončenia stavby, na čo však žalobca nepristúpil. Táto zmena kúrenia bola žalobcom požadovaná listom zo 17. augusta 1992, pričom k rozhodnutiu stavebného úradu o povolení tejto zmeny stavby došlo až na základe jeho rozhodnutia z 25. novembra 1992. Aj po rozhodnutí Obvodného úradu životného prostredia v Banskej Bystrici o tejto zmene žalobca ani dňa 14. decembra 1992 ešte nezabezpečil kompletnú projektovú dokumentáciu na zmenené vykurovanie, ani na zmeny 5 izbových bytov. Ďalšiu zmenu v kúrení, a to druhú, oznámil žalobca žalovanému listom z 11. marca 1993, na základe ktorej sa zmenilo kúrenie

z plynových kotolní na elektrické, ktorá zmena vyžiadala i stavbu nového objektu, a to trafostanice, pre ktoré bolo potrebné stavebné povolenie. Súd mal za preukázané, že žiadosť o stavebné povolenie na tento objekt bola podaná zo strany právneho nástupcu druhého objednávateľa až 15. decembra 1993, o ktorom bolo rozhodnuté Obvodným úradom životného prostredia až 28. januára 1994, ktorým súčasne bola schválená i zmena vykurovania z plynu na elektriku a s tým súvisiace stavebno-technické zmeny zvýšenia bytov na 93 bytových jednotiek, 6 pivníc bloku „B“, poschodové garáže, na prízemí obchody a nebytové priestory. Žalobca 21. septembra 1993 podal žiadosť Stavebnému úradu o zmenu stavebného povolenia. O všetkých zmenách potom Obvodný úrad životného prostredia rozhodol 28. januára 1994. Súčasne stanovil termín dokončenia stavby na máj 1995. Tieto zmenené stavebné povolenia z 25. novembra 1992 a 28. januára 1994 neboli premietnuté do hospodárskej zmluvy č. 7/SIS/90, ktoré podstatným spôsobom zmenili predmet zmluvy, ako i podklady pre uzavretie a realizáciu predmetu zmluvy. Jednou z nich bola i projektová dokumentácia, ktorá bola po uzavretí dodatku č. 1 neustále menená z dôvodu okolností vyžadovaných žalobcom, a ktorá zapríčinila aj omeškanie žalovaného s dokončením stavby v pôvodnom termíne máj 1993. Jednalo sa o také zásadné zmeny stavby, ktoré vyžadovali zmenu pôvodného stavebného povolenia a projektovej dokumentácie, nakoľko jeho zmeny sa nepremietli do hospodárskej zmluvy.

Na základe týchto skutočností mal súd prvého stupňa za preukázané, že žalovaný nebol v omeškaní ani v mesiacoch november 1993 a december 1993, nakoľko nemohol splniť svoju povinnosť dodať stavbu následkom okolností vzniknutých žalobcom. Projekty, na základe ktorých mal vykonávať žalovaný práce, boli predkladané žalobcom ešte v auguste 1993 napriek tomu, že termín dokončenia prác bol dohodnutý na máj 1993. Súd prvého stupňa preto považoval tvrdenia žalobcu o porušení povinnosti žalovaného dodať stavbu včas za neopodstatnené a tým vyúčtované penále za nedôvodné. O trovách konania rozhodol súd prvého stupňa podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu podal žalovaný odvolanie. Namietal, že súd prvého stupňa nezistil v dostatočnom rozsahu skutkový stav a z toho dôvodu nesprávne vec posúdil. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 4 Obo 110/98 z 18. marca 1999 a č. k. Obdo V 29/2001 z 29. októbra 2003, ktoré sa v plnom rozsahu vysporiadali so všetkými námietkami žalovaného, ktoré zopakoval i v tomto konaní a ktoré Najvyšší súd SR považoval za nedôvodné.

Na odvolanie žalovaného proti tomuto rozsudku Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. zmenil v napadnutej časti výroku o zamietnutí návrhu tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu 367 580 Sk a nahradiť mu trovy prvostupňového konania v sume 35 700 Sk a trovy odvolacieho konania v sume 43 005 Sk na účet právneho zástupcu žalobcu.

Podľa odôvodnenia rozhodnutia odvolací súd pokladal za správne, keď súd prvého stupňa aplikoval príslušné ustanovenia Hospodárskeho zákonníka. Podľa tohto zákonníka zodpovednosť za omeškanie má objektívny charakter. Nevyžaduje sa, aby povinná organizácia omeškanie zaviniła. Zodpovednosti sa môže zbaviť len vtedy, ak preukáže existenciu liberačného dôvodu upraveného v § 138 ods. 2 Hospodárskeho zákonníka. Podľa § 138 ods. 2 organizácia sa zodpovednosti za omeškanie zbaví, ak preukáže, že nemohla splniť svoju povinnosť pre neodvratiteľné udalosti. V zmysle § 138 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka nie je organizácia v omeškaní po dobu, po ktorú nemohla svoju povinnosť plniť následkom okolností vzniknutých u oprávnenej organizácie. Okolnosti na strane oprávnenej organizácie najčastejšie spočívajú v tom, že oprávnená organizácia neposkytne povinnej organizácii včasné alebo riadne spolupôsobenie potrebné na včasné splnenie príslušnej povinnosti povinnej organizácie. Takouto okolnosťou nemusí byť len dôsledok nesplnenia právnej povinnosti na strane oprávnenej organizácie. Môže ísť o akúkoľvek faktickú okolnosť na jej strane, ktorá nemusí spočívať len vo vlastnej činnosti oprávnenej organizácie, ale môže ísť aj o konanie tretích osôb a iné skutočnosti, ktoré v konkrétnom posudzovanom právnom vzťahu je potrebné pričítať na stranu oprávnenej organizácie, nakoľko ide o skutočnosti vo sfére jej činnosti. Medzi okolnosťou na strane oprávnenej organizácie a možnosťou povinnej organizácie plniť v stanovenej dobe musí existovať príčinná súvislosť.

Z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa odvolací súd zistil, že zmluvné strany uzavreli k hospodárskej zmluve č. 7/SIS/90 z 20. decembra 1990 viacero dodatkov, ktorými upravovali a menili časti tejto zmluvy, okrem iného aj predmet a cenu dohodnutého plnenia. K dohode o zmene termínu dokončenia stavby, ktorým bol v zmluve dohodnutý máj 1993, však nedošlo. Právny predchodca žalovaného ako dodávateľ stavby síce predložil vypracovaný dodatok č. 10 k uvedenej hospodárskej zmluve, uzavretie ktorého bolo aj predmetom rokovania zmluvných strán 7. decembra 1993, v ktorom dodávateľ navrhoval zmenu dohodnutého termínu dokončenia stavby na 30. máj 1994, resp. na jún 1994, žalobca ako odberateľ však s takouto zmenou nesúhlasil a dodatok č. 10 podpísaný nebol.

Na zmenách ohľadom predmetu zmluvy sa teda zmluvné strany dohodli, súhlasil s nimi aj právny predchodca žalovaného, preto tieto zmeny nie je možné považovať za okolnosti na strane žalobcu ako odberateľa.

Záver súdu prvého stupňa v tom, že dodávateľ nebol v omeškaní pre okolnosti na strane žalobcu ako odberateľa, ktoré spočívali v neustálych požiadavkách žalobcu na zmenu pôvodne dohodnutého predmetu plnenia, odvolací súd pokladal za nesprávny. Požiadavky na zmenu predmetu plnenia zo strany žalobcu boli v tomto prípade premietnuté do uzavretých dodatkov, ktoré žalovaný ako dodávateľ podpísal, došlo teda ohľadom nich k dohode. Bolo na dodávateľovi, aby v súvislosti s požiadavkami odberateľa presadzoval aj zmenu dohodnutého termínu, pokiaľ bol toho názoru, že pôvodný dohodnutý termín nebude môcť dodržať. Pokiaľ teda aj meškanie dodávateľa v tomto prípade bolo zapríčinené zmenami v predmete plnenia, nešlo o okolnosti na strane žalobcu ako odberateľa, ale o zmluvne dohodnuté zmeny.

Odvolací súd na základe uvedených dôvodov považoval nárok žalobcu na zaplatenie penále z omeškania so splnením povinnosti dodať stavbu za mesiace november a december 1993 v zmysle § 295 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka za oprávnený. V zmysle citovaného § 295 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka penále za omeškania so splnením povinnosti dodať je 0,5% z ceny dodávky za každý začatý mesiac omeškania. V hospodárskej zmluve boli rozpočtované náklady stavby vo výške 36 758 000 Sk, z čoho penále za jeden mesiac vo výške 0,5% v zmysle Hospodárskeho zákonníka predstavuje 183 790 Sk, za mesiace november a december 1993 je to teda spolu 376 580 Sk.

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 2 a § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu podal žalovaný dovolanie. Namietal, že odvolací súd danú vec nesprávne právne a skutkovo posúdil. Poukázal na to, že zadávateľom zmeny predmetnej stavby bol žalobca a nie žalovaný. Žalobca v priebehu výstavby zmenil stavbu zo 75 bytových jednotiek s centrálnymi plynovými kotolňami v podkroví na „Polyfunkčný družstevný dom“ s 90 bytovými jednotkami s etážovým plynovým kúrením v bytoch. Zmeny ale vôbec neboli doplnené do hospodárskej zmluvy č. 7/SIS/90. Žalobca zmenil funkčnosť stavby, a preto sa musela zmeniť aj stavebná a projektová dokumentácia. Zmeny projektovej dokumentácie zabezpečoval žalobca a meškal s jej dodaním, dodal ju až 30. augusta 1993. Trval na tom, že žalobca bol v omeškaní, a to pre jeho neskoré zabezpečenie projektovej

dokumentácie v nadväznosti na vydanie stavebného povolenia na trafostanicu. Aj prvostupňový súd vo svojom rozhodnutí č. k. 20Cb 579/95 na strane č. 7 konštatoval, že mal preukázané, kedy bola žiadosť o stavebné povolenie podaná, kedy došlo k schváleniu zmeny vykurovania z plynu na elektriku a ostatné s tým súvisiace veci. Pôvodný termín odovzdania diela by žalovaný dodržal, keby nemal prerušené práce zo strany žalobcu. Žalovaný nemohol na stavbe pokračovať bez zmenenej projektovej dokumentácie a bez doplnenia hospodárskej zmluvy č. 7/SIS/90 o zmene predmetu zmluvy, zmeny cien a termínov plnenia. Krajský súd nevyhodnotil skutočnosť, že žalobca vyvolal na stavbe také rozsiahle zmeny, že musel podľa stavebného zákona požiadať stavebný úrad o schválenie zmeny stavebného povolenia. Pôvodná schválená stavba sa nedokončila, pôvodný predmet uvedený v zmluve bol už v rozpore so zmeneným stavebným povolením, ale nový zmenený predmet nebol do hospodárskej zmluvy doplnený. Stavebné povolenie, týkajúce sa druhej zmeny stavby bolo vydané až koncom januára 1994, čo tiež dokazuje nemožnosť pokračovať v prácach v penalizovanom období, a to hlavne nie podľa pôvodnej zmluvy, lebo by to bolo v rozpore so stavebným zákonom. Okresný súd Banská Bystrica aj po zabezpečení listinných dôkazov zo Štátneho archívu v Banskej Bystrici mal za preukázané, že k omeškaniu s odovzdaním stavby žalovaným nedošlo, a preto považoval vyúčtované penále za nedôvodné. Žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie zamietnuť. Poukázal na to, že námietkami uvádzanými v dovolaní sa už zaoberal Najvyšší súd SR v iných veciach o penále za omeškania dodávateľa, týkajúcich sa tej istej stavby za iné mesiace omeškania a tieto námietky žalovaného neakceptoval. Súčasne žalobca žiadal náhradu trov dovolacieho konania za dva úkony právnej pomoci (porada s klientom a vyjadrenie k dovolaniu), ktoré vyčíslil sumou 21 039 Sk.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie je prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. vec preskúmal a dospel k záveru, že odvolací súd rozhodol vecne správne, a preto dovolanie žalovaného podľa § 243 ods. 1 O.s.p. zamietol.

Podľa obsahu spisu predmetom sporu je zaplatenie pokračujúcich penále za omeškanie žalovaného s dodávkou stavebných prác za mesiace november a december 1993, ktoré

žalobca vyúčtoval penalizačnými zaťažienami č. 13/1993 z 30. novembra 1993 a č. 17/1993 z 31. decembra 1993, po 260 000 Sk, spolu 520 000 Sk.

Dovolateľ odôvodnil dovolanie nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Dovolací súd poukazuje na skutkový stav zistený súdom prvého stupňa a odvolacím súdom a stotožnil sa s právnym záverom odvolacieho súdu.

Je nesporné, že hospodárska zmluva č. 7/SIS/90 z 21. decembra 1990 bola zmluvnými stranami dodatkami zmenená. Išlo o zmeny týkajúce sa predmetu zmluvy, dodávky stavebných prác časti stavby 75 bytových jednotiek, Š.B., a to bez zmeny termínu ukončenia stavby 31. máj 1993.

Podľa žalovaného ukončenie stavebných prác v zmluvnom termíne nebolo možné, pretože žalobca v priebehu prác menil predmet zmluvy. Žalovaný však nevyužil svoje právo a nedomáhal sa zmeny ukončenia prác na neskorší termín, ak žalobca dobrovoľne na túto zmenu nechcel pristúpiť a nepodal na súd návrh, aby dohodu strán nahradil príslušný súd svojim rozhodnutím. Žalovaný nevyužil ani svoje právo odstúpiť od zmluvy.

Podľa právneho záveru vysloveného dovolacím súdom v rozsudku sp. zn. Obdo V 29/2001 z 29. októbra 1993 v právnej veci totožných účastníkov konania o zaplatenie penále vo výške 183 790 Sk za omeškanie žalovaného s plnením stavebných prác v mesiaci júl 1993, ak dodávateľ stavebných prác nepožadoval zmenu termínu ukončenia stavebných prác, hoci vzhľadom na zistené okolnosti to mohol požadovať, tak platil termín dohodnutý v zmluve.

Je nepochybné, že práce neboli žalovaným splnené v zmluvnom termíne a neboli splnené ani v mesiaci november a december 1993. Potom žalovanému vznikla povinnosť podľa § 295 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka platiť majetkovú sankciu, penále za omeškanie. Odvolací súd rozhodol vecne správne, keď žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na zaplatenie penále podľa § 295 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka. Ich výška nebola žalovaným namietaná.

Z obsahu spisu dovolací súd nezistil vady konania uvedené v § 237 O.s.p., pre ktoré by bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť. Preto dovolanie žalovaného podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

Dovolací súd o trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 243b ods. 4 O.s.p. Žalobca bol v dovolacom konaní úspešný, a preto mu patrí náhrada trov dovolacieho konania, ktoré účelne vynaložil. V dovolacom konaní mu vznikli trovy za právne zastupovanie advokátom. Dovolací súd za účelne vynaložené trovy pokladal vyjadrenie k dovolaniu z 11. júna 2008. Za jeden úkon právnej pomoci advokát vyčíslil náhradu v sume 8 650 Sk, 19% daň z pridanej hodnoty 1 643,50 Sk a 190 Sk ako paušálnu náhradu hotových výdavkov, spolu 10 483,50 Sk, t. j. 347,98 Eur, vzhľadom na prepočtový kurz 30,126 Sk/€ (§ 10 ods. 1, § 14 ods. 1 písm. c/, § 16 ods. 3 § 18 ods. 4 vyhlášky číslo 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, v znení platnom v čase vykonania právneho úkonu).

P o u ě n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. júla 2009

JUDr. Anna Marková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: M.